

III. Uluslararası İslam Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu “Yetim” (Kocaeli, 20-22 Ekim 2023)

Haticegöl KARDEŞ | orcid.org/0009-0004-9029-9516 | haticegulkardes@gmail.com

Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Kocaeli, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/0411seq30>

Öz

Yetim, anneden veya babadan herhangi birisinin ölümü ile büyük bir acı yaşayan veya bu yalnızlığa mecbur olan kimsedir. Yetimlik Allah'ın takdiriyle, doğal afet veya savaş vb. bazı toplumsal olaylar sonucu meydana gelmektedir. Her ne olursa olsun ilahi irade ile gerçekleşen bu olay karşısında yalnızlık ve acı yaşayan, hatta korunmaya muhtaç durumda olan kişilerin hem kendilerinin hem de mallarının korunmaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle İslâm dini yetimlerin yardımına koşulmasında büyük mükâfatlar olduğunu, onların rencide edilmesi ya da herhangi bir haksızlığa maruz bırakılmasında ise büyük cezalar olduğunu bildirmiştir. Yetimlere yardım edilmesi çeşitli âyet ve hadislerde teşvik edilmiş, onların şahsî ve malî işlerinin özenle takip edilmesi emredilmiştir. Aynı zamanda kendisi de yetim olarak büyüyen Peygamberimiz (s.a.v.) yaşamında ve hadislerinde yetime ayrı bir önem vermiş, onlara karşı şefkatli olmayı, güzel davranmayı önermiş, yetimlerini şefkatle büyüten kişinin kendisiyle birlikte cennette olacağını müjdelemiştir. İslâmiyet'in doğuşundan günümüze kadar İslâm coğrafyasında yetim ile ilgili âyet ve hadislerdeki müjdelere nail olmak isteyen Müslümanlar, yetimlerin dini inancını, milliyetini ayırt etmeksizin tüm insani ihtiyaçlarını karşılayan birçok vakıf kurmuştur.

Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından gelenek haline getirilen İslam Kültür ve Medeniyeti Sempozyumlarının üçüncüsü ile yetim konusunu ele alarak hem konunun teorik yönünü hem de dünden bugüne konuyla ilgili pratiği gündeme getirildi. Bu anlamda sempozyumda başta İslam dini olmak üzere diğer dinlerin ve kültürlerin konuya yaklaşımları ele alındı. Ardından Asr-ı Saadetten günümüze kadar Müslümanların yetimlere yönelik yaptıkları çalışmalar ve bu alandaki uygulamalara dair tarihi tecrübeler ortaya konuldu. Yetimin içinde bulunduğu durumu ve duygularını doğru anlayıp topluma uyumunu sağlamak maksadıyla konu psikolojik ve sosyolojik bakış açılarıyla da incelendi. Ayrıca yetimler konusunda yurtiçi ve yurtdışında yürütülen çalışmalar ve bu alandaki tecrübeler paylaşıldı. Yapılan bütün bu çalışmalar, her biri alanında yetkin bilim insanları tarafından sunuldu. Böylece konu yeniden gündeme taşınarak toplumda farkındalık

oluşturulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yetim, Sempozyum, İslâm Hukuku, Çocuk.

Atıf Bilgisi

Kardeş, Haticegül. "III. Uluslararası İslam Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu "Yetim" (Kocaeli, 20-22 Ekim 2023)". *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 10/2 (Temmuz 2024), 914-925. DOI: 10.69576/ihya.1452780

Geliş Tarihi	14.03.2024
Kabul Tarihi	24.05.2024
Yayın Tarihi	25.07.2024
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Bildirim	ihyajournal@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

III. International Symposium on Islamic Culture and Civilisation "Orphan" (Kocaeli, 20-22 October 2023)

Haticegöl KARDEŞ | orcid.org/0009-0004-9029-9516 | haticegulkardes@gmail.com

Undergraduate Student, Kocaeli University Faculty of Theology, Basic Islamic Sciences, Kocaeli,
Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/0411seq30>

Abstract

An orphan is a person who suffers great pain due to the death of a father or mother, or who is forced into this loneliness. Orphanhood may occur as a result of Allah's will, or as a result of some social events such as natural disasters or war. In any case, people who experience loneliness and pain in the face of this divinely willed event, and who are even in need of protection, need protection for themselves and their property. For this reason, Islam has declared that there are great rewards for helping orphans and great punishments for offending them or subjecting them to any injustice. Helping orphans is encouraged in various verses and hadiths, and their personal and financial affairs are ordered to be carefully monitored. Our Prophet (SAW), who grew up as an orphan himself, gave special importance to orphans in his life and hadiths, recommended being compassionate and kind to them, and gave the good news that the person who raises orphans with compassion will be in paradise with him. From the birth of Islam to the present day, Muslims in the Islamic geography who want to be blessed with the good news in the verses and hadiths about orphans have established many foundations that meet all humanitarian needs of orphans regardless of their religious beliefs and nationality. With the third of the Islamic Culture and Civilization Symposiums, which has become a tradition by Kocaeli University Faculty of Theology, the subject of orphans was discussed and both the theoretical aspect of the subject and the practice of the subject from yesterday to today were brought to the agenda. In this sense, in the symposium, the approaches of other religions and cultures, especially Islam, to the subject were discussed. Then, the historical experiences of the Muslims' work for orphans and the practices in this field from Asr-ı Saadet to the present day were put forward. The psychological and sociological perspectives of the issue were also examined in order to understand the situation and feelings of the orphan correctly and to ensure their adaptation to the society. In addition, studies carried out at home and abroad on orphans and experiences in this field were shared. All these studies were presented by competent scientists in their fields. Thus, it was aimed to raise awareness in the society by bringing the

issue back to the agenda.

Keywords

Kocaeli University Faculty Of Theology, Orphan, Symposium, Islamic Law, Child.

Citation

Kardeş, Haticegöl. "III. International Symposium on Islamic Culture and Civilisation "Orphan" (Kocaeli, 20-22 October 2023)". *İhya International Journal of Islamic Studies* 10/2 (July 2024), 914-925. DOI: 10.69576/ihya.1452780

Date of Submission	14.03.2024
Date of Acceptance	24.05.2024
Date of Publication	25.07.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	ihyajournal@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Extended Abstract

The third Islamic Culture and Civilization Symposium, organized by the Faculty of Theology at Kocaeli University, took place from October 20-22, 2023, with the theme of "Orphan." The symposium opened on October 20 at Kocaeli University Prof. Dr. Baki Komsuoğlu Culture and Congress Center, and subsequent sessions were held at Kocaeli Metropolitan Municipality Darıca Balyanoz Social Facilities. The symposium's partners included Kocaeli Metropolitan Municipality and the IHH Humanitarian Relief Foundation. The opening speech was delivered by the Dean of the Faculty of Theology, Prof. Dr. Abdullah Kahraman, followed by speeches from Kocaeli University Rector Prof. Dr. Nuh Zafer Cantürk, IHH Vice President Hüseyin Oruç, and Kocaeli Deputy Governor and Deputy Minister of Family and Social Services Leman Yenigün. The symposium consisted of nine sessions. The first session, chaired by retired Marmara University Faculty of Theology faculty member Prof. Dr. Vecdi Akyüz, focused on "Orphans in Islam and Other Religions," with speakers discussing the concept of orphans from various perspectives. Ahmet Meydan examined the etymological and semantic aspects of the orphan concept, while Ramazan Şahan discussed the different uses of the term "orphan" in the verses revealed in Mecca and Medina. Mehmet Ayhan addressed the topic of orphans in hadiths, and Metin Özdemir and Nihat Durak examined the issue of orphanhood from the perspective of different religions. The second session, titled "Orphans in Islamic Law," included presentations by scholars such as Kâşif Hamdi Okur on the topic of personal guardianship of orphans, Salih Şahin on the issue of zakat from orphans' property in different madhhabs, Abdulmuid Aykul on the additional needs of foundlings compared to orphans, and Ülfet Görgülü on the importance of privacy in foster care. Ahmet Ekşi discussed the practice of fostering and Hüseyin Okur emphasized the educational rights of orphans. The third session, "Orphans in Islamic Culture and History," featured presentations by Adnan Demircan on orphanhood during the pre-Islamic and prophetic periods, Yılmaz Çelik on the historical development of foster care, Nevzat Erkan on the place of orphans in Ottoman society, Bahattin Turgut on the inheritance rights of orphans in the Ottoman period, and Betül Aslan on Azerbaijan's efforts to support orphans during World War I. The fourth session, titled "Policies for Protecting the Rights of Children and Orphans in the Contemporary World," included discussions on international adoption and child protection policies in war zones by speakers such as Miray Azaklı Köse, Yunus Yeşil, Ahmet Faruk Göksün, and Fatih Kılıçarslan. The fifth session, "Social and Cultural Aspects of Orphans," featured Yusuf Genç discussing the issues of war, migration, and orphanhood, Cansu Nar emphasizing the role of the family in protecting children, Ali Cançelik highlighting the courage and compassion required to care for orphans, and İhsan Şen discussing the use of music for the emotional healing of orphans. The sixth session, "Domestic Orphan Care," included presentations by İbrahim Kürşat Ergün, Reşat Başer, Yusuf Bilgin, Ebubekir Ardıç, and İzani Turan, who shared their experiences and practices from various institutions working with orphans in Türkiye. The

seventh session, "International Orphan Care," featured presentations by Nedim Ahmed Khan from Pakistan, Korab Kaja from Albania, and Durmuş Aydın from Turkey. Khan highlighted the number of orphans in Pakistan, Kaja discussed the situation of orphans in the Balkans after the collapse of the Ottoman Empire, and Aydın evaluated the history and current state of orphanage systems in the West. The eighth session, "Orphan Psychology and Rehabilitation," included presentations by Nur Akbulut Kılıçoğlu, Fazilet Yavuz Birben, Merve Özdenler, and Emine As Dere. Kılıçoğlu discussed children's reactions to death, Birben emphasized the need for long-term policies and the importance of foster care, Özdenler shared the work of the Earth Children Association, and Dere discussed the mental, emotional, and behavioral aspects of helping orphans. The ninth session, "Best Practices in Orphan Care," featured successful examples and practices in orphan care presented by Feyruz Tekdemir, Emrah Göktürk, Adnan Ali Han, and Wildan Teke. The closing session, chaired by Prof. Dr. Abdullah Kahraman, included evaluations by symposium organizers. Prof. Dr. Vecdi Akyüz, Ahmet Yaman, İhsan Çapcıoğlu, Şevket Topal, and Kâşif Hamdi Okur emphasized the importance of coordination in orphan care. The symposium concluded with the presentation of awards to students who excelled in the painting competition organized by the IHH Humanitarian Relief Foundation. The event was praised for effectively combining theoretical and practical aspects of orphan care..

III. Uluslararası İslam Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu “Yetim” (Kocaeli, 20-22 Ekim 2023)

Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından gelenek haline getirilen İslam Kültür ve Medeniyeti Sempozyumlarının üçüncüsü, “Yetim” teması ile 20-22 Ekim 2023 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve İHH İnsani Yardım Vakfı'nın paydaşı olduğu sempozyuma seçkin ilim adamlarının yanı sıra STK temsilcileri de katılmıştır. Açılışı 20 Ekim'de Kocaeli Üniversitesi Prof. Dr. Baki Komsuoğlu Kültür ve Kongre Merkezi'nde yapılan sempozyum, 21-22 Ekim tarihlerinde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Darıca Balyanoz Sosyal Tesislerinde gerçekleştirilmiştir.

Açılış konuşmasını Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dekanı Prof. Dr. Abdullah Kahraman yapmış, daha sonra sırasıyla Kocaeli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nuh Zafer Cantürk, İHH Başkan Vekili Hüseyin Oruç, Kocaeli Vali Yardımcısı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Leman Yenigün konuşmalarını gerçekleştirmişlerdir.

Sempozyum dokuz oturum olarak planlanmıştır. Başkanlığını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Vecdi Akyüz'ün yapmış olduğu 20 Ekim tarihli “İslam'da ve Diğer Dinlerde Yetim” adlı ilk oturumda Ahmet Meydan, Ramazan Şahan, Mehmet Ayhan, Metin Özdemir ve Nihat Durak tebliğlerini sunmuşlardır. Tebliğinde yetim kavramı üzerine etimolojik ve semantik bir inceleme yapan Meydan, Gazze'nin kelime anlamıyla yetimliği karşıştırdığını, ayrıca insanlarda babası ölene yetim kavramının kullanıldığını, hayvanlarda ise annesi ölene yetim dendiğini çünkü yavrusunun tüm ihtiyaçlarını karşılayan, onunla ilgilenenin annesi olduğunu¹ ifade etmiştir. Meydan tebliğinde şu hususlara dikkat çekmiştir: Yetim kelimesinin kökeninde yalnızlık, ergenlik çağına kadar tüm mal, mülk vs. her türlü işinin geciktirilmesi, ihtiyaç sahibi olması ve zayıflık anlamları vardır. Dolayısıyla ıstılah anlamı aslında kökenindeki tüm anlamları barındırdığı için Kur'an-ı Kerim aslını almış, terim olarak kullanmış ve herhangi bir anlam katmamış, değişikliğe de gitmemiştir. İkinci konuşmacı Şahan, Mekke'de inen ayetlerin tamamında yetim kelimesinin tekil, Medine'de inen ayetlerde ise yetim kelimesinin çoğul olarak geçtiğini, bunun nedeninin ise Mekke'de sosyal bir yapının olmaması Medine'de ise sosyal bir yapının, devletin olmasından kaynaklandığını söylemiş, Kur'an-ı Kerim'in 23 yılda indiğini ve Kur'an'da 23 defa yetim kelimesinin geçtiğini vurgulamıştır.² Üçüncü tebliği sunan Ayhan, hadislerde yetim³ konusunu ele almış, Peygamberimizin müjdesine nail olmak isteyen insanların yetime kol kanat germesi gerektiğini ifade etmiş ve Efendimizin (s.a.v.) sadece akrabası olan değil, akrabası olmayan yetimlerle de ilgilendiğini belirtmiştir. Diğer tebliğci Özdemir, Rabbimizin rahmetinin ve adaletinin gereği olarak bizi

¹ İbn Fâris, *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luga* (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, ts.), 6/154; İbn Manzûr, *Lisânu'l Arab* (Beyrut: Daru's-Sadr, 1410/1990), 12/645.

² Konuyla ilgili ayetler için bk. Ömer Özsoy-İlhami Güler, *Konularına Göre Kur'an (Sistematik Kur'an Fihristi)*, (Ankara: Fecr Yayınları, 1996), 432-435, 485-487.

³ İlgili hadisler ve değerlendirilmeleri için bk. Abdülvehhâb eş-Şârânî, *Levâkihu'l-envârî'l-kudsiyye fi beyâni uhûdi'l-Muhammediyye*, (Beyrut: Dârul-Kutubu'l-İlmiyye, 2011), 339-340.

yarattığını, eğer dünyada zulüm daha fazlaysa bunun iyi insanların yeterince çalışmayıp kötülöklere engel olmamasından kaynaklandığını söylemiştir. Son konuşmacı Durak, Hıristiyanlığın yetimlik mevzusuna ahlaki ve insani olarak bakmadığını, kendi yetimlerini öncelediğini, başka yetimlere ise devşirme gözüyle baktığını ifade etmiştir. Tebliğlerin sunumundan sonra konuşmacılara katılım belgesi takdim edilerek ilk oturum tamamlanmış ve birinci gün programı tamamlanmıştır.

Başkanlığını Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Ahmet Yaman'ın yapmış olduğu 21 Ekim tarihli "İslam Hukukunda Yetim" adlı ikinci oturumda, Kâşif Hamdi Okur, Salih Şahin, Abdulmuid Aykul, Ülfet Görgülü, Ahmet Ekşi ve Hüseyin Okur tebliğ sundular. Kâşif Hamdi Okur, yetimin şahsı üzerinde velayet adlı konuyu ele almış, şahıs üzerinde velayetin ergenlikle bittiğini, velayette çocuğun menfaatinin göz önüne alındığını söylemiştir. Şahin tebliğinde Hanefilere göre yetimin malından zekât vs. verilmeyeceğini, Şafii, Hanbeli ve Maliki mezheplerinde ise bunu vergi olarak kabul ettikleri için zekât verilebileceğini belirtmiştir. Aykul, lakitin (buluntu çocuğun) nesebi bilinmediği için yetimden daha çok yardıma ihtiyacı olduğundan bahsetmiştir. Görgülü, koruyucu ailelikte mahremiyet unsuruna dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiş, koruyucu aile olmanın adeta evde cennete bir kapı açmak olduğunu belirtmiştir. Ekşi, beslemelik usulünün yetimleri kölelikten kurtarıp aile ortamına kavuşturmak olduğuna işaret etmiştir dedi. Hüseyin Okur, yetimin ustası, mürebbisi tarafından mektebe gönderilmesinin zorunlu olduğu üzerinde durmuş, Osmanlı'nın yetimlerin haklarının düzenlenmesi için pek çok kurum tesis ettiğini ifade etmiştir.⁴

Başkanlığını Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. İhsan Çapcıoğlu'nun yaptığı "İslam Kültür ve Tarihinde Yetim" adlı üçüncü oturumda Adnan Demircan (Hastalığı sebebiyle katılamadığı için tebliğ metnini Kazım Berkay Özkardaş sunmuştur.), Yılmaz Çelik, Nevzat Erkan, Bahattin Turgut ve Betül Aslan tebliğlerini sunmuşlardır. Asr-ı saadette yetim konusunu ele alan Demircan, Cahiliye döneminde velayet müessesesinin söz konusu olduğunu ifade etmiş, Cahiliye dönemindeki iyi olan uygulamaların devam ettirildiğini, kötü uygulamaların ise değiştirildiğini ifade etmiştir. Çelik, koruyucu aile uygulamasının Peygamber Efendimizin (s.a.v.) döneminden beri var olduğunu sonradan ise kurumsallaştığından bahsetmiştir.⁵ Erkan, Osmanlı döneminde yetimlerin tecrit edilmediği, onların da toplumun onurlu bireyleri olduğundan bahsetmiştir. Osmanlı döneminde sıbyan mekteplerindeki yetimlere maddi yardım yapıldığına işaret eden Turgut, 1452 nolu İzmit Şeriyye Sicil kayıtlarının 76 hükümden ibaret olduğunu ve 18 hükmün mirasla ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu defterdeki mirasla ilgili tüm davalarda mutlaka yetimin olduğunu ve vefat eden babaların çoğunun esnaf olduğunu ifade etmiştir.

⁴ Konuyla ilgili geniş bilgi için bk. Mehmet Naim Boz, *İslam Hukukunda Yetim Hakları ve Yetime Karşı Sorumluluklar*, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020).

⁵ Bk. Yılmaz Çelik, "Asr-ı Saâdet'te Kimsesiz Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler", *İstem* 14/28 (2016), 371.

Aslan, Birinci Dünya Savaşı’nda Azerbaycan’ın “Kardaş Kömeği” faaliyetiyle binlerce yetim ve sahipsiz çocuğa sahip çıktıklarından bahsetmiştir.

Başkanlığını Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Kâşif Hamdi Okurun yapmış olduğu “Çağdaş Dünyada Çocuk ve Yetimlerin Haklarının Korunmasına Yönelik Politikalar” adlı dördüncü oturum, Miray Azaklı Köse, Yunus Yeşil, Ahmet Faruk Göksün ve Fatih Kılıçarslan’ın tebliğlerinden oluşmaktaydı. Köse, ülkeler arası evlat edinmenin mümkün olduğunu ve bunun bazı şartlarının olduğunu dile getirdi. Ayrımcılık yasağı ve çocuğun üstün değerinden bahsetti. Tebliğinde savaş ve afet bölgelerinde çocuk koruma politikalarına değinen Yeşil, afetler vb. den sonra çocukların eğitim faaliyetlerine devam etmesi gerektiğini söyledi. Ayrıca bu maksatla kurmuş oldukları derneğin yapmış olduğu faaliyetlerden bahsetti. Misyonerlerin yetimlere yönelik çalışmalarından bahseden Göksün, misyonerlerin genellikle ülkelerinde azınlık durumunda bulunanları, doğal afetlerin gerçekleşmiş olduğu yerleri ve mülteci kamplarını hedef olarak belirlediklerini söyledi. Yetim ve mülteci çocuklara daha kolay ulaşılabilirdiği ve düşüncelerini daha kolay etkileyebildikleri için daha çok bunlar üzerinden çalıştıklarından bahsetti. Ortadoğu’da yoğun misyonerlik çalışmalarının olduğu ama başarılı olunamadığı bunun sebebinin ise orada yetimlere çoğunlukla akrabalarının bakıyor olmasından kaynaklandığından bahseden Göksün, konuyla ilgili yapılması gerekenler hakkında tavsiyelerde bulunarak konuşmasını tamamladı. Aynı oturumda tebliğ sunan Kılıçarslan, çocukların korunması bağlamında uygulanan politikalarından bahsetti ve bu konudaki tecrübelerini aktardı.

Başkanlığını Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Şevket Topal’ın yapmış olduğu “Toplumsal ve Kültürel Boyutuyla Yetimler” adlı beşinci oturumda, Yusuf Genç, Cansu Nar, Ali Cançelik ve İhsan Şen tebliğ sundular. Tebliğinde savaş, göç ve yetimleri konu edinen Yusuf Genç, bir insan kendi toprağından uzaklaştırıldığında nereye giderse gitsin kendini garip hissedeceğine dikkat çekti. Nar, çocukları koruyabilmemiz için önce kendimizi iyileştirmemiz gerektiğinden bahsettiği tebliğinde çocuğun toparlanmasının ailenin toparlanması ile mümkün olacağını söyledi. Cançelik, yetimlerle cesurlar ilgilenir; şecaat ve merhamet insanda olursa yetimlerle ilgilenilebilir diyerek bazı beyitlerde ıslah olmanın ana kelimesinin yetim olduğuna dair örnekler sundu. Tebliğinde musikiyi yetimin kalbindeki acıyı hafifletmede kullanmamızın mümkün olduğuna dikkat çeken Şen, konservatuarların kuruluş hikayesinde, konservatuar adının yetim çocukların korunması, duygularının korunması, iyileştirilmesi için kullanıldığını söyledi.

Başkanlığını Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Metin Özdemir’in yapmış olduğu “Yurtiçinde Yetim Çalışmaları” adlı altıncı oturumda, İbrahim Kürşat Ergün, Reşat Başer, Yusuf Bilgin, Ebubekir Ardiç ve İzani Turan mensubu oldukları kurumların yetim çalışmalarına dair tecrübelerini aktardılar. Kürşat, ailelerin veya aile yakınlarının ebeveynini kaybetmiş çocuklara nasıl davranılması gerektiği hakkında bilgilendirilmelerinin gerektiğini söyledi. Bakanlığın yürütmüş olduğu çalışmalar ve planladıkları projelerden bahsetti. Başer, kendi ayakları üzerinde duramayan bir annenin

çocukları için yapacağı şeylerin çok sınırlı olduğundan bahsetti. BM nasıl çocuk bildirisi yayınlıyorsa bizim daha çok çalışıp kendi medeniyetimize göre bildiri yayınlamalı ve BM'ye rafta duran değil, uygulanan bildiri mesajını vermeliyiz dedi. Bilgin, okullarda müfredata sıkışmış değil, müfredatın dışında da eğitimin şart olduğunu söyledi. İyilikte yarışan sınıflar projesinden bahsetti. Ardıç, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmetler kapsamında yapmış olduğu hizmetlerden bahsetti. Turan, Türkiye Diyanet Vakfı'nın yetim çalışmalarını anlattı.

Başkanlığı 29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Mürteza Bedir'in yapmış olduğu 22 Ekim tarihli "Yurtdışında Yetim Çalışmaları" adlı yedinci oturum, Pakistan'dan Nedim Ahmed Khan, Muhammed Veysi Tunç (Katılmadığı için tebliğini Yusuf Bilgin sundu.), Korab Kaja ve Durmuş Aydın (Katılmadığı için tebliğini Ahmed Emin Dağ sundu.)'ın tebliğleri ile sempozyum devam etti. Khan, Pakistan'daki yetim sayısının 5 milyona kadar vardığını söyledi. Yaptıkları çalışmalardan ve çocukların etkilendikleri şeylerden bahsetti. Beden sağlığı, ruh sağlığı ve akademik başarıyı nasıl birleştirdiklerini anlattı. Bilgin, Reyhanlı eğitim kampüsünden bahsetti. Kampüsün kurulmasının ana fikrinin çocuk yaşam merkezi olması olduğunu söyledi. Yetime yönelik projelerde devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte çalışmalarının elzem olduğunu vurguladı. Kaja, Osmanlı İmparatorluğunun dağılması ile birçok Müslüman ve İslam'ın yaşandığı bölgelerin yavaş yavaş asimile olmaya başladığını söyledi. Arnavutluk'un yaklaşık 3 milyon nüfusunun olduğundan ve neredeyse 30.000 yetim çocuğun bulunduğu bahsetti. Biz Müslümanların bazı zamanlarda yetimlerin midesini doldurduğunu ama kafalarını başkalarının doldurmaya çalıştığını söyledi. Bu durumda Müslümanların bir savaş, afet olmasını beklemeden her zaman yetimlerin yanında ve uzun vadeli projeler yapması gerektiğini vurguladı. Dağ, 20. y.y.'in ilk yarısının Batıda yetimhane veya farklı türde hükümet destekli koruyucu bakım sistemlerinin oluşturulmaya çalışıldığı bir dönem olduğunu söyledi. 1980'lerin sonu ve 1990'ların başında özellikle Batı Avrupa ve Amerika'da yetimhane modelinin tamamen gündemden çıktığını, Doğu Avrupa ve dünyanın kalanına özgü bir yöntem olarak kaldığını belirtti.

Başkanlığı Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinden Prof. Dr. Yusuf Genç'in yapmış olduğu "Yetim Psikolojisi ve Yetimlerin Rehabilitasyonu" adlı sekizinci oturumda, Nur Akbulut Kılıçoğlu, Fazilet Yavuz Birben, Merve Özdenler ve Emine As Dere tebliğ sundular. Kılıçoğlu, her yaş grubu çocuğun ölümüne farklı tepki verdiğini, çevrelerindeki insanlar yası nasıl ortaya koyuyorlarsa çocuklarında bundan etkilendiğini söyledi. Çocukların ebeveyn kaybıyla aileden çıkıp sosyal çevrenin içerisine girdiklerinde yüzleşmiş olduklarını belirtti. Ölümün sebebine bağlı olarak psikolojik etkilerinin değişkenlik gösterdiğinden bahsetti. Birben, Yetimhanelerin geçici barınma yerleri olarak düşünülmesi gerektiği ve uzun vadede daha fazla kalıcı politikalar üretmemiz gerektiğini bu bağlamda koruyucu aileliğin tanınması, bilinmesi gerektiğini söyledi. Yaptıkları çalışmaların özüne baktıklarında çoğunda çocuğun nesne konumunda olduğunu ve bir insanın hayatta var olabilmesi için özne konumunda olması gerektiğini vurguladı.

Özdenler, Yeryüzü Çocukları Derneğinin yürütmüş olduğu çalışmalardan bahsetti. Dere, dini tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal unsurları barındırdığını yetime yardım etme bilincinin zihinsel, yardım ederken duyulan sevgi, merhamet, empati gibi hissiyatlar duygusal, yardıma yönelik faaliyetlerin ise davranışsal boyutu oluşturduğunu söyledi. STK'lar aracılığıyla yetimlere yardım edenlere ulaşım onlarla görüşmeler yapıldığını söyledi ve elde edilen verileri paylaştı.

Başkanlığını Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin'in yapmış olduğu "Yetim Çalışmalarında İyi Örnekler" adlı dokuzuncu oturumda, Feyruz Tekdemir, Emrah Göktürk, Adnan Ali Han ve Wildan Teke tebliğ sundular. Tekdemir, Kahramanmaraş merkezli deprem bölgesinde yapılan çalışmalardan bahsetti. Göktürk, Kızılay derneğinin yetim çalışmalarından bahsetti. Han, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın bünyesinde yetiştirdiği için mutluluk duyduğunu belirtti. Teke, dünyadaki yetimlere örnek olabilmek için düsturunu benimsediğini söyledi. İHH'nın kendisi için bir aile olduğunu söyledi.

Sonuç Bildirisi

Sempozyumun kapanış oturumu Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdullah Kahraman başkanlığında Vecdi Akyüz, Ahmet Yaman, İhsan Çapcıoğlu, Şevket Topal ve Kâşif Hamdi Okur'un değerlendirmeleriyle son bulmuştur. Akyüz, bu sempozyumun en güzel yanlarından birinin teori ile pratiğin birleşmiş olmasına dikkat çekti. Yaman, yetimliği kaderin bir cilvesi ya da kurtulması gereken bir problem gibi görmenin doğru olmadığını vurgulamış, yetim çalışmalarında kurumların birbirleriyle koordineli bir şekilde hareket etmelerinin önemine işaret etmiştir. Çapcıoğlu, aile güçlendirildiğinde yetimlik başta olmak üzere risk altındaki bütün çocuklarla ilgili çözüme giden yolda çok büyük adımlar atmış olacağımızı, bu yüzden tasarlanacak politikalarda anne baba eğitime önem vermenin yetimleri himaye etmek kadar ehemmiyetli olduğuna işaret etmiştir. Topal, yetimin asla sahipsiz bırakılmaması gereken bir emanet olduğunu ifade etmiş, yetim kelimesinin kendisinin zaten hüznü, keder anlamını barındırdığını ve bu hüznü ortadan kaldırmamanın da ümmetin üzerine bir farz-ı kifâye olduğunu vurgulamıştır. Değerlendirme oturumundan sonra İHH İnsani Yardım Vakfı'nın yetim çocuklar arasında düzenlediği resim yarışmasında dereceye giren öğrencilerin hediyelerinin takdimi ve hatıra fotoğrafıyla sempozyum sona erdi.

Kaynakça | References

- İbn Fâris. Mu'cemu *Mekâyîsi'l-Luga*. thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, ts.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl Cemâlûddin Muhammed b. Mukrim el-ifrikî el-Mısırî. *Lisanu'l-Arab*. Beyrut: Daru's-Sadr, 1410/1990.
- Özsoy, Ömer ve Güler, İlhami. *Konularına Göre Kur'ân (Sistematik Kur'ân Fihristi)*. Ankara: Fecr Yayınları, 1996.
- Şârânî, Abdülvehhâb. *Levâkihu'l-envâri'l-kudsiyye fi beyâni uhûdi'l-Muhammediyye*. Beyrut: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, 2011.
- Boz, Mehmet Naim. *İslam Hukukunda Yetim Hakları ve Yetime Karşı Sorumluluklar*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Çelik, Yılmaz. "Asr-ı Saâdet'te Kimsesiz Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler". *İstem* 14/28 (2016), 369-388.